

Svar på skriftligt spörsmål SSS 145/2024 rd

Svar på skriftligt spörsmål om en mer rättvis utlåningsersättning för verk som lånas ut på Celia-biblioteket

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 145/2024 rd undertecknat av riksdagsledamot Ari Koponen /saf m.fl.:

Hur säkerställer man att författare får ersättning för sina verk när de lånas från Celia-biblioteket?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Tillgänglighetsbiblioteket Celia är ett ämbetsverk inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde som svarar för bibliotekstjänster för personer med synskada eller någon annan läsnedsättning som avses i upphovsrättslagen samt sköter sakkunniguppgifter i anslutning till tillgänglig publicering.

Användningen av verk i Tillgänglighetsbiblioteket Celia grundar sig på en inskränkning i upphovsrätten till förmån för personer med synskada eller någon annan läsnedsättning. Det är tillåtet att på vissa villkor göra verken tillgängliga för personer med synskada eller någon annan läsnedsättning utan upphovsmannens tillstånd. Syftet med inskränkningen av upphovsrätten är att ställa personer med synskada eller någon annan läsnedsättning i en så jämlik ställning som möjligt med andra användare.

År 2018 gjordes de ändringar i upphovsrättslagen som förutsätts enligt EU:s läsnedsättningsdirektiv. Direktivet grundar sig på Marrakechfördraget som antogs 2013 vid Världsoorganisationen för den intellektuella äganderätten WIPO. Enligt upphovsrättslagen har upphovsmannen rätt att få ersättning av den behöriga sammanslutningen (Tillgänglighetsbiblioteket Celia), om ett sådant exemplar av ett verk som framställts genom ljudupptagning i Finland varaktigt får behållas av en person med läsnedsättning. Rätten att få ersättning omfattar däremot inte material som streamas.

Undervisnings- och kulturministeriet lämnade 2021 en utredning om rätten till ersättning till bildningsutskottet i enlighet med det utlåtande som riksdagen godkände 2018. Enligt utredningen finns det på basis av den information som erhöles i en enkät som skickades till branschaktörer och rättsinnehavare och den bedömning som gjordes utifrån denna information inga grunder för att

utvidga den nuvarande ersättningsrätten till att omfatta tjänster som tillhandahålls som streaming-tjänster, även om de flesta personer med läsnedsättning har tillgång till sina exemplar i tillgängligt format genom streaming. Enligt utredningen kan den nuvarande ersättningen anses stå i rätt proportion till den inskränkning som läsnedsättningsdirektiv förutsätter.

Europeiska kommissionen har för avsikt att utvärdera läsnedsättningsdirektivet och lägga fram sina viktigaste observationer samt vid behov förslag till ändring av direktivet. Kommissionens utvärdering har ännu inte offentliggjorts. I Finland kan det bli aktuellt att se över hur situationen utvecklas tidigast efter att kommissionen har gjort utvärderingen av hur läsnedsättningsdirektivet fungerar.

Helsingfors 8.5.2024

Minister Sari Multala